

תקן CENELEC מה משתנה, מה נדרש, ומה כדאי לעשות עכשיו תובנות מהוובינר של התאחדות התעשיינים והמשרד להגנת הסביבה – נוב' 25

החל מ-1 בינואר 2027, רק מתקני טיפול בפסולת אלקטרונית שמוסמכים בתקן CENELEC ייחשבו כחלק מעמידה ביעדי המחזור של יצרנים ויבואנים. בפועל: מתקן שלא יוסמך יאבד הכנסות מגופי היישום המוכרים ולא יוכל להמשיך לפעול בשוק הרשמי. התקן הוא חובה, לא רשות.

מבנה התקן

- התקן מחייב עמידה מלאה בשלושה מישורים, במקביל:
1. **ארגוני/ניהולי** – מערכת ניהול איכות, נהלי עבודה, הכשרת עובדים.
 2. **טכני** – תשתיות מתאימות, הסרת מזהמים, הפרדה לזרמים נקיים.
 3. **תיעוד ובקרה** – מאזן מסה סגור, תהליכי Batch, מעקב במורד הזרם.
- חוסר באחד מהם = כישלון בהסמכה.

החידוש המשמעותי: לא מספיק "לעבוד טוב", צריך **הוכחות**. לדוגמה ש: 90% מהגזים אכן הוסרו, הפלסטיק נקי ממעכבי בעירה, וכל קילו פסולת מתועד עד היעד הסופי.

התקן מאפשר שלוש מתודולוגיות ניטור:

- ערכי יעד (Benchmark) מבדיקות Batch
- מאזן מסה
- דיגום וניתוח מעבדתי

לוחות זמנים

המתקן חייב לעבוד **לפחות 3 חודשים לפי כללי התקן לפני הביקורת**. הבודק מגיע לראות נתונים קיימים – לא תוכניות עתידיות. הסמכה הראשונית היא לשנתיים ובנוסף מתקיימת ביקורת שנתית.

יש מפעלים שמתנהלים בצורה די קרובה לדרישות התקן, לכן הדבר הראשון שכדאי לעשות הוא מיפוי המצב הקיים לעומת הדרישות ובדיקת הפערים.

סיבות אפשריות לפערים:

- **רישוי העסק לא מכסה את הפעילות:** המפעל מקבל חומרים שהוא לא מטפל בהם ומעביר הלאה ולמעשה משמש כתחנת מעבר, רישוי שבפועל אין לו ולכן לא יעמוד בבדיקת ההסמכה.
- **קיים מידע חלקי על תשומות ותפוקות:** התקן דורש מעקב מלא ב-"מורד הזרם" - מי קיבל את הפסולת, האם יש לו אישורים, מה עשה איתם, כמה ממוחזר בפועל. בלי זה אין הסמכה.
- **"קניבליזציה" של רכיבים:** מוצר אלקטרוני מגיע למתקן, אבל המעגל המודפס או הזהב כבר הוצאו בדרך ולכן אי אפשר לעמוד ביעדי מחזור כי החומרים בעלי הערך לא מגיעים. התקן דורש לתעד ולדווח לגופי היישום.
- **אין מערכת מאזן מסה:** המתקנים עובדים, מטפלים, שולחים הלאה - אבל לא יכולים להראות שמה שנכנס = מה שיצא (כולל אבק, איבודים, פסולת להטמנה). התקן דורש מאזן מסה סגור. זה הכלי המרכזי להוכיח שהטיפול עובד כמו שצריך.
- **חוסר בהכשרה מקצועית:** העובדים צריכים להיות מקצועיים בטיפול בפסולת אלקטרונית ולדעת להכיר את המאפיינים של הפסולת, את התהליך, מה המטרה, מה הסיכונים.
- **תהליך קיים ללא תיעוד וניטור:** יכול להיות שמפעל עובד טוב בתהליכים נכונים אבל אם אין תיעוד והוכחות זה לא יעבור את תהליך הבדיקה ולא יעמוד בתקן.

ללא תיעוד – אין תקן.

כדאי להתחיל כבר היום - מי שמתחיל היום יכול להיות מוסמך כבר ב-2026.
זו הזדמנות אסטרטגית:

- להיות מתקן מוסמך CENELEC ראשון בשוק.
 - לסגור חוזים ארוכי טווח לפני שהמתחרים מוכנים.
 - לקבל תעריפים גבוהים יותר בזכות יתרון מוכח.
 - להימנע מעומס שיהיה בתחילת 2027, כשכולם יזכרו...
- מי שמחכה – יעמוד בלחץ, בעיכובים ובאכיפה מוגברת נגד אתרים לא חוקיים.

המלצות לתהליך התאמה והטמעה מוצלח:

1. ניתוח פערים
2. יישום ותיקונים
3. הסמכה

דרכים להטמעת התקן

אפשר לעשות את זה לבד. התקן זמין, המשרד פרסם הנחיות, ויש מידע ברשת – אבל השאלה האמיתית היא לא “האם אפשר?” אלא “כמה זמן ותסכול זה יעלה לכם?” בווינר הודגש שמתקנים שניסו לבד השקיעו חודשים בתיעוד לא נכון, דיגום שגוי, רישיונות חסרים ומאזני מסה שלא נסגרו – ורק בשלב מאוחר גילו שהם צריכים להתחיל מחדש. ליווי מקצועי מצמצם את כל זה: הוא מזהה מראש את הנקודות שהבודק יחפש, בונה תיעוד ומדידות בצורה הנכונה, מונע טעויות שחוזרות בכל המתקנים, ומבצע “ביקורת דמה” שמבטיחה שתגיעו לביקורת כשאתם מוכנים ועם סיכוי גבוה לעבור בפעם הראשונה.

זמן: 6-9 חודשים עם ליווי מקצועי לעומת 12-18 חודשים ללא ליווי, כולל סיכון לחזור על כל התהליך מחדש.
עלות: חיסכון בהשקעות מיותרות לעומת עלות ייעוץ.
הצלחה: 85% מעבר בביקורת ראשונה עם ליווי לעומת 30% בלבד ללא ליווי.

יתרונות נוספים:

- ייעול קווי טיפול (חיסכון אלפי שקלים בחודש)
- זיהוי “דליפות ערך” והגדלת הכנסות
- נתוני ESG מבוקרים – פותח שוק תאגידי חדש
- כוח מיקוח אמיתי מול ספקים ולקוחות
- גישה לבודק מוסמך שיודע בדיוק מה נבדק (כולל ביצוע “ביקורת דמה”)

ציר הזמן המומלץ

- דצמבר 2025 – מרץ 2026: מיפוי פערים + תיקונים
 - אפריל-יוני 2026: שלושת חודשי הרצה.
 - יולי-ספטמבר 2026: ביקורת והסמכה
- אפשר כבר באוקטובר 2026 להיות מוסמכים.
מי שמתחיל ב-2026 יהיה בלחץ. מי שמתחיל ב-2027 יהיה מאוחר מדי.

לסיכום

- התקן משנה את השוק.
- המשרד מגביר אכיפה, דורש שקיפות מלאה, ומכיר רק במתקנים עומדים בתקן.
- המתקנים שיזוזו עכשיו יובילו את השוק.
- מי שימתין – יישאר מאחור, יפסיד חוזים ויישא בעלויות גבוהות יותר.

לפרטים נוספים על התקן ועל תהליך הליווי בקרו באתר שלנו: www.cenelec.co.il